

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра військової підготовки

ІНФОРМАЦІЙНИЙ МАТЕРІАЛ

Навчальна дисципліна: „Військова підготовка”

Модуль 3.1. „Тактична підготовка”

Змістовий модуль 3.1.01. „Основи загальновійськового бою. Дії солдата в бою.”

Заняття: Практичне заняття.

Тема № 3: Основи сучасного загальновійськового бою.

*Заняття № 1. Екіпірування та зброя солдата,
порядок їх носіння і використання.*

Зміст**I. Вступ****II. Навчальні питання:**

1. Склад та підбір екіпірування солдата при підготовці до бойового завдання.
2. Бойовий комплект і його розміщення в предметах екіпірування.
3. Індивідуальне маскуванню солдата його екіпіровки та зброї.
4. Маскування на різноманітній місцевості.

Література:

1. Бойовий статут механізованих і танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України, Ч. II (Батальйон, рота), Командування СВ ЗСУ, Київ, 2016.
2. Бойовий статут механізованих і танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України, Ч. III (Взвод, відділення, екіпаж), Командування СВ ЗСУ, Київ, 2016.
3. Довідник командира механізованого відділення (на БТР, БМП) Київ, 2015 р.
4. Наказ МО України від 29.04.2016 № 232 “Про речове забезпечення військовослужбовців Збройних Сил України”.

Завдання на самостійну роботу:

Заняття № 2. Проводиться самостійно під час «військового» дня у ВНП.

1. Екіпірування солдата його зброю, бойовий комплект та їх використання у бою.
2. Індивідуальне маскування солдата на різноманітній місцевості.

Вступ

Вся історія війн і воєнних конфліктів підтверджує той факт, що вони є не тільки каталізатором модернізації та вдосконалення існуючих, а й розробки нових видів одностроїв, засобів індивідуального захисту, спорядження та екіпіровки солдата.

У 90-х роках минулого століття в Україні майже не велось серйозних розробок щодо екіпірування вітчизняної армії. Армійське спорядження наших солдат, що залишилось Збройним силам (ЗС) у спадок після розпаду СРСР, а також розроблене під тендери вже у незалежній Україні не відповідає сучасним вимогам і поступається іноземним зразкам.

Частково цей факт зумовлений і тим, що наявні бойові комплекти, зокрема «Гірка» МК-2, пройшли лише часткове тестування у військах, не випробовувалися в умовах бойових дій і у масове виробництво «запущені» не були.

Інша причина тривалої відсутності сучасних бойових комплектів – брак грошей у держави на армійські потреби. Нові розробки, якщо і велись, то також лише на основі існуючих шаблонів.

З початком бойових дій на Сході України з'явилась гостра необхідність у нових та власних розробках бойового екіпірування, яке враховуючи подальшу інтеграцію України до НАТО, повинно відповідати стандартам блоку. Втрати сил антитерористичної операції (АТО) лише за півроку збройного конфлікту вбитими становлять приблизно 18 осіб на кожну тисячу військовослужбовців, а співвідношення загиблих до поранених становить від 1 до 3,6 особи, що рівнозначне втратам США під час В'єтнамської компанії. У цих умовах суворою і незаперечною необхідністю стає високоефективний індивідуальний захист солдата та забезпечення його необхідним спорядженням, що гарантує успішне виконання бойових завдань.

В даній лекції ми ознайомимось зі складом та підбором екіпірування солдата, бойовим комплектом і його розміщенням, індивідуальним маскуванню та маскуванню на місцевості.

1. Склад та підбір екіпірування солдата при підготовці до бойового завдання

Військовослужбовець в сучасній армії розглядається як система зброї, що включає самого військовослужбовця, засоби ураження, зв'язку і управління, а також засоби забезпечення його мобільності та виживання при виконанні бойового завдання. Тим, наскільки ефективно працює кожна з частин такої системи, визначається її ефективність в цілому.

Сучасні реалії ведення бою диктують нові умови і вимоги. Сьогодні солдат на полі бою повинен сучасний засіб комунікації, для того, щоб орієнтуватися у бойовій обстановці та отримувати необхідні вказівки. Він повинен виконувати бойове завдання за будь-якої погоди і цілодобово. Це означає, що у нього обов'язково повинні бути прилади нічного бачення та

прилади інфрачервоного випромінювання, за допомогою яких він зможе вести прицільний вогонь у нічний час.

У будь-якому випадку бойове екіпірування військовослужбовця залишається одним із найважливіших факторів, що впливають на підвищення бойової ефективності та зниження втрат особового складу при виконанні бойових завдань. Таким чином, постає нагальна потреба в оснащенні військовослужбовців Збройних Сил України новими комплексами бойового екіпірування (КБЕ), що забезпечать ефективне виконання поставлених завдань і дозволять зберегти життя та здоров'я військовослужбовців.

Проблема забезпечення військовослужбовців ЗС України елементами КБЕ (засобами індивідуального захисту, озброєння, засобів зв'язку, елементами форми одягу) вирішується на кожному етапі розвитку збройних сил в залежності від завдань, які ставляться перед ними Воєнною доктриною України.

Створення екіпірування «солдата майбутнього» (від англ. Future Soldier) - найбільш обговорювана, стосовно збройних сил провідних держав світу, тема останнього десятиріччя: США (FUTURE SOLDIER), Великобританія (FIST), Іспанія (COMFUT), Польща (ПРОЕКТ ТЫТАН), Франції (FELIN), Росія (РАТНИК, РАТНИК -2) і т.п.

Загалом суть сучасних технологій в військовому напрямі щодо екіпірування та озброєння всіх країн майже однакова. Кожна країна ставить перед собою дві основні цілі – це мобільність і бойова ефективність, але способи, якими ці країни поставлені цілі досягають, все ж таки різняться.

У зв'язку з проведенням бойових дій на сході нашої держави в зоні АТО (ООС), повстало нагальне питання щодо забезпечення бійців на полі бою саме високоякісними зразками уніформи та екіпірування.

На сьогодні Сухопутні війська ЗС України повинні бути вирішальною силою у будь-який момент, у будь-якому місці та у будь-якій обстановці швидко відреагувати на кризову ситуацію, готовими до рішучого ведення бойових дій з мінімальними втратами.

Під **комплексом бойового екіпірування** слід розуміти бойове екіпірування військовослужбовців, що створюється в рамках воєнно-технічного забезпечення, трансформації ЗС України відповідно до тенденцій розвитку збройної боротьби, умов ведення війн нового покоління (гібридної війни) та з метою підвищення ефективності їх дій у бою (бойових діях), зокрема підвищення рівня захищеності військовослужбовця у бою, включення окремого військовослужбовця до єдиної автоматизованої системи управління, підвищення можливостей зі спостереження за полем бою та ефективності застосування зброї кожним військовослужбовцем у різних умовах обстановки, підвищення можливостей військовослужбовців з орієнтування в обстановці, що складається на полі бою, підвищення ефективності ведення бойових дій в цілому підрозділами у ланці відділення - взвод - рота - батальйон.

До складу сучасного екіпірування входить широкий набір засобів, які за функціональними ознаками умовно можна об'єднати в п'ять систем:

- 1. Система ураження** (стрілецька зброя, засоби ближнього бою, піротехнічні засоби);
- 2. Система захисту** (засоби індивідуального бронезахисту, від уражаючих чинників зброї масового ураження і нелетальної зброї, засоби попередження про небезпеку);
- 3. Система енергозабезпечення** (зарядні пристрої, джерело живлення, засоби перетворення передачі електроенергії, засоби контролю працездатності компонентів системи);
- 4. Система управління** (засоби зв'язку, засоби розвідки, засоби розпізнавання, засоби обробки і відображення інформації, засоби орієнтування та навігації);
- 5. Система життєзабезпечення** (індивідуальне бойове спорядження (розвантажувальна система, налокітники та наколінники тощо), інженерні засоби, речове майно, продовольство, медичні засоби і засоби моніторингу фізіологічного стану військовослужбовця).

На сьогоднішній день Наказом МО України від 29.04.2016 р. № 232 у ЗС України встановлені два комплекти екіпірування: Бойовий єдиний комплект (Норма № 1) та Бойовий спеціальний комплект (Норма № 2).

Бойовий єдиний комплект (далі - БЄК) – комплект предметів польового обмундирування, взуття, спорядження та засобів індивідуального захисту для екіпірування військовослужбовців.

Майном БЄК забезпечуються всі категорії військовослужбовців, резервісти та особи, призвані на навчання, збори.

НОРМА № 1
забезпечення предметами бойового обмундирування та
екіпірування військовослужбовців Збройних Сил України та
Державної спеціальної служби транспорту (бойовий єдиний
комплект (БЄК))*

№ з/п	Назва предмета	Одиниці виміру	Кількість	Згідно з категоріями (1-5) військовослужбовців встановлені строки експлуатації (носіння), років					Номер примітки, що застосовується під час видачі	Інвентарне майно
				1	2	3	4	5		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Головні убори										
1	Кашкет польовий кепі (бойове)	штука	2	2	4	Строк служби	3	2	1; 2; 5; 8; 11	-
1.1	Кепі (тип К)	штука	1	2	4	Строк	2	2	14	-

						служби				
2	Панама літня польова	штука	1	2	4	-	-	2	1; 3; 8; 11	-
3	Шапка-феска (шапка-підшоломник)	штука	1	5	5	Строк служби	5	1	1; 8; 11	-
4	Шапка зимова	штука	1	3	4	Строк служби	5	2	1; 2; 8; 11	-
Обмундирування										
5	Костюм літній польовий	комплект	2	2	3	1	3	2	1; 2; 5; 7; 8; 9; 11	-
6	Штани костюма літнього польового	штука	1	2	3	-	-	1	1	-
7	Костюм-утеплювач	комплект	1	2	3	Строк служби	5	2	1; 5; 8; 11	-
8	Костюм вітровологозахисний демісезонний	комплект	1	3	5	3	5	2		інв.
9	Куртка вітровологозахисна зимова (куртка утеплена польова)	комплект	1	3	5	Строк служби	5	2	1; 2; 5; 8; 10; 11	-
10	Штани вітровологозахисні зимові (штани утеплені польові)	комплект	1	3	5	Строк служби	5	2	1; 2; 5; 8; 10; 11	-
11	Сорочка-поло	штука	2	2	2	Строк служби	-	2	-	-
12	Сорочка бойова	штука	2	3	5	Строк служби	-	2	1; 7; 8; 11	-
13	Рукавички демісезонні	пара	1	2	3	Строк служби	5	1	1; 8; 11	-
14	Рукавички зимові	пара	1	2	3	Строк служби	5	1	1; 2; 8; 11	-
15	Шарф-труба літній	штука	1	3	5	-	-	2	1; 8	-
16	Шарф-труба зимовий	штука	1	3	5	Строк служби	5	2	1; 8	-
Білизна										
17	Фуфайка (з короткими рукавами)	штука	2	1	2	1	3	1	2; 7; 11	-
18	Труси чоловічі	штука	2	1	2	1	3	1	7; 11	-

19	Труси та топ жіночі	комплект	2	1	2	-	3	1	-	-
20	Білизна натільна демісезонна	комплект	2	1	2	1	3	1	7; 11	-
21	Білизна для холодної погоди (сорочка зимова та кальсони зимові)	комплект	2	2	3	Строк служби	2	2	1; 2; 7; 11	-
22	Шкарпетки літні (трекінгові)	пара	6	1	2	1	3	1	7	-
23	Шкарпетки зимові (трекінгові)	пара	3	1	2	1	3	1	7	-
Взуття										
24	Черевики з високими берцями демісезонні	пара	1	3	5	Строк служби	3	2	1; 2; 6; 11; 13; 14	-
25	Черевики з високими берцями літні або черевики літні	пара	1	3	5	Строк служби	3	2	1; 6; 11; 14	-
26	Черевики з високими берцями зимові	пара	1	3	5	Строк служби	3	2	1; 6; 11; 14	-
27	Капці казармені	пара	1	3	5	Строк служби	5	2	1; 8; 12	-
28	Бахіли утеплені	пара	1	5	5	5	5	2	1; 3; 8; 11; 12	інв.
29	Чоботи гумові	пара	1	3	3	3	3	2	3	інв.
Спорядження										
30	Рукавички тактичні	пара	1	2	4	-	-	2	1; 3; 8; 11	-
31	Беруші спеціальні індивідуальні	комплект	1	3	5	Строк служби	5	2	3; 8; 12	-
32	Ремінь брючний	штука	1	3	5	Строк служби	5	2	1; 2; 8; 11	-
33	Сумка транспортна індивідуальна	штука	1	5	5	5	5	5	1; 11	інв.
34	Сумка адміністративна	штука	1	5	5	5	5	5	-	інв.
35	Сумка-підсумок для предметів особистої гігієни	штука	1	5	5	5	5	4	11	інв.
36	Мішок спальний	комплект	1	5	5	5	5	2	3; 11	інв.
36.1	Вкладиш до мішка	штука	2	2	4	Строк	2	2	-	інв.

	спального					служби				
37	Килим спальний польовий ізоляційний	штука	1	5	5	5	5	2	3; 4	інв.
38	Сидіння польове ізоляційне	штука	1	2	3	3	1	1	3; 11; 12	інв.
39	Чохол для фляги індивідуальної польової	штука	1	5	5	5	5	4	-	інв.
40	Казанок індивідуальний польовий	штука	1	6	6	6	6	4	3	інв.
41	Фляга індивідуальна польова	штука	1	2	2	2	2	2	-	інв.
42	Чохол для шолома бойового балістичного	штука	3	3	5	3	5	2	2	інв.
43	Чохол для бронежилета модульного	штука	1	5	5	5	5	5	2	інв.
Засоби індивідуального захисту										
44	Окуляри захисні балістичні	комплект	1	5	5	5	5	2	2; 3; 11	інв.
45	Шолом бойовий балістичний	штука	1	5	5	5	5	2	2	інв.
46	Бронежилет модульний	комплект	1	5	5	5	5	2	2	інв.

Бойовий спеціальний комплект (далі - БСК) – комплект інвентарних предметів засобів індивідуального захисту для екіпірування військовослужбовців. Майно БСК є інвентарним та видається в тимчасове користування згідно зі штатними посадами.

НОРМА № 2
забезпечення предметами бойового обмундирування та
екіпірування військовослужбовців Збройних Сил України та
Державної спеціальної служби транспорту (бойовий спеціальний
комплект (БСК*))

№ з/п	Назва предмета	Одиниці виміру	Кількість	Строк експлуатації (носіння), років	
				у мирний час	в особливий період
1	2	3	4	5	6
Обмундирування					

1	Маска спеціальна	шт.	1	2	1
2	Балаклава	шт.	2	2	1
3	Костюм спеціальний літній	к-т	1	2	1
4	Костюм спеціальний зимовий	к-т	1	2	1
5	Костюм маскувальний спеціальний	к-т	1	2	1
6	Індивідуальний маскувальний комплект	к-т	1	2	1
7	Шарф-сітка маскувальний	шт.	4	2	1
8	Костюм маскувальний зимовий	к-т	1	2	1
9	Костюм вітровологозахисний демісезонний (тип - А)	к-т	1	5	3
Спорядження					
10	Окуляри-маска захисні балістичні	к-т	1	5	3
11	Рукавички захисні	пар	1	2	1
12	Сітка протимоскітна	шт.	1	3	1
13	Полог протимоскітний	шт.	1	3	1
14	Налокітники тактичні бойові	к-т	1	5	3
15	Наколінники тактичні бойові	к-т	1	5	3
16	Навушники спеціальні	шт.	1	5	3
17	Ремінь розвантажувальний тактичний захисний	шт.	1	5	3
18	Сумка-укладка медична	шт.	1	5	3
19	Сумка-підсумок транспортна бойова	шт.	1	5	3
20	Підсумок транспортний бойовий універсальний	шт.	1	5	3
21	Сумка-підсумок розкладна універсальна	шт.	1	5	3
22	Сумка-підсумок адміністративна	шт.	1	5	3
23	Рюкзак бойовий індивідуальний	шт.	1	5	3
24	Рюкзак медичний	шт.	1	5	3

25	Гідросистема для питної води	шт.	1	2	1
26	Чохол до гідросистеми для питної води	шт.	1	5	3
27	Карабін з муфтою	шт.	2	5	2
28	Тент універсальний польовий	шт.	1	5	2
29	Пальник індивідуальний польовий	к-т	1	4	1
30	Сумка-підсумок бойова-В	шт.	1	5	3
31	Сумка-підсумок бойова-С	шт.	4	5	3
32	Сумка-підсумок бойова-Г	шт.	1	5	3
33	Сумка-підсумок бойова-А	шт.	3	5	3
34	Сумка-підсумок бойова-К	шт.	4	5	3
35	Кобура пістолетна універсальна	шт.	1	5	3
36	Сумка-підсумок бойова-П	шт.	1	5	3
37	Сумка-підсумок бойова-Р	шт.	1	5	3
38	Чохол для мапи	шт.	1	5	3
39	Ніж індивідуальний табірний	шт.	1	7	5
40	Ліхтарик польовий індивідуальний	шт.	1	5	3

Якщо до другої світової війни та у ході неї питанню розвитку екіпірування солдата і його розподілу приділялось недостатньо уваги, то уже в 50-х роках в США з'явилася концепція розділення бойового і допоміжного спорядження – «Солдат повинен мати при собі найнеобхідніше для успішного ведення бою. Все, без чого можна обійтися або що можна доставити іншим шляхом, залишається».

Застосування даного принципу на практиці дозволило понизити вагу і об'єм переносного спорядження (що значно підвищило мобільність), а також дало можливість комбінувати різні частини амуніції залежно від характеру поставленого завдання.

Сучасні вимоги до якості тактичного спорядження досить високі. Існує ряд стандартів, яких дотримуються всі провідні виробники бойового екіпірування.

Перш за все, якісне спорядження повинне бути довговічним, зносостійким, володіти невеликою вагою, підвищеною міцністю до стирання,

вогнестійкістю. Останні розробки показали, що пластик, який давно замінив собою метал, при виробництві фурнітури, також характеризується значною міцністю, низькою вагою, достатньою міцністю, високою жаро- і морозостійкістю.

Найбільш вдалим винаходом в області підвищення функціональності спорядження, зручності бойового екіпірування, стала модульна система перенесення при виконанні бойового завдання військовослужбовцем індивідуально або в складі групи.

Головна перевага модульності – це можливість легко комбінувати набір необхідних для вирішення конкретного бойового завдання (конкретну спеціальність військовослужбовця) підсумків і аксесуарів, при цьому дотримуючись принципу одноманітності розміщення майна в групі.

В той же час, проведені дослідження показали, що принцип побудови екіпірування військовослужбовців ЗС України був незмінним багато років. Так, побудова екіпірування військовослужбовців ЗС України до початку бойових дій на сході країни та у перші роки війни складалась з кількох груп.

Перша група спорядження, яка комплектується у розвантажувальному жилеті:

- особиста зброя (ніж, автомат / гвинтівка / кулемет);
- 8 магазинів 5,45 мм АК-74 для стрільця (240 патронів з 450);
- 6 магазинів 5,45 мм АК-74 РКК збільшеної ємності для кулеметника (270 патронів з 450);
- 2 короба 7,62 мм кулемета КК для кулеметника (короб на 100 патронів на 7,62 мм КК, 200 на 5,45 мм РККС із 500);
- 5 магазинів 7,62 мм СВД для снайпера (50 патронів з 100);
- 2 гранати РГД-5 (Ф-1);
- радіостанція;
- сигнальна ракета;
- мінімальний набір інструментів для забезпечення виживання (ліхтар, Multitool);
- запас висококалорійної їжі;
- фляжка питної води;
- індивідуальна аптечка.

Друга група спорядження, яка комплектується в одноденному ранці:

- друга частина боєприпасів (друга половина БК);
- ІРХ (індивідуальний раціон харчування / сухий пайок);
- ВВЗ (вітроводозахисний костюм / плащ-намет);
- п'ятиточковий (каремат); ПНБ / тепловізор;
- інженерні боєприпаси (МОН-50), тротиллові шашки із запалювальними трубками;
- засоби маскування;
- ємність для перенесення вантажу;
- мала саперна лопатка.

Третя група спорядження, яка комплектується у похідному рюкзаку:

- додаткові боєприпаси;
- резервна АКБ для радіостанції;
- спальний мішок;
- намет;
- освітлювальне обладнання;
- опалювальне обладнання;
- комплект білизни;
- запас продуктів на тривалість виходу.

Але ця побудова морально застаріла та не відповідає сучасним вимогам. Досвід антитерористичної операції показав, що неправильно підібране і підігнане спорядження може поставити під загрозу та значно ускладнити, а часто і унеможливити ефективну участь окремого військовослужбовця у виконанні завдання, що в цілому знизить загальну боєздатність групи і надалі може привести до провалу завдання і знищення всієї групи.

Тестування різних систем спорядження показало, що найбільш прогресивною на даний момент є пропозиція ешелонування спорядження.

Під ешелонуванням мається на увазі розподіл всього озброєння і матеріально-технічних засобів, яке дозволяє військовослужбовцю в будь-якій ситуації мати при собі все необхідне для забезпечення боєготовності, підвищення бойових можливостей і максимально можливого забезпечення життєдіяльності.

Залежно від завдань, які виконуються, обставин і тривалості дій солдат повинен мати при собі різну номенклатуру матеріально-технічних засобів.

Згідно концепції ешелонування, все спорядження, яке переноситься військовослужбовцем, що діє у відриві від основних сил, умовно поділяється на три лінії (ешелонів).

Перший ешелон (мінімально необхідний) – комплект засобів загального призначення, що постійно знаходиться на військовослужбовці протягом всього періоду виконання завдання, включає мінімум засобів забезпечення виживання в тилу противника і забезпечує виконання бойового завдання.

Ешелон розміщується в транспортному жилеті та кишенях одягу військовослужбовця.

У цей комплект доцільно включати:

- особисту вогнепальну і холодну зброю, половину боєкомплекту, інженерні боєприпаси та спеціальні засоби, необхідні для ведення короткого бою при раптовій зустрічі з противником і відриві від його переслідування;
- індивідуальні засоби зв'язку і сигналізації;
- засоби надання першої медичної допомоги;
- недоторканий запас (НЗ) - четверта частина боєкомплекту, запас засобів, інструментів і препаратів, що дозволяють створити мінімально необхідні умови для виживання з урахуванням дії навколишнього середовища, запас

висококалорійних, готових до вживання (консервованих або сублімованих), малогабаритних продуктів і питної води.

Другий ешелон (оптимально достатній) – комплект засобів загального призначення і засобів виконання конкретного завдання в обсязі, що забезпечує безпосередній вплив на об'єкт бойового завдання, як мінімум по одному варіанту, а також мінімальний рівень життєзабезпечення в ході безпосередньої підготовки до виконання і впливу на об'єкт.

Ешелон розміщується в транспортному жилеті в зоні мінімальної досяжності (верхня частина задньої поверхні тіла) та в бойовому ранці.

У цей комплект доцільно включати:

- другу половину боєкомплекту до особистої зброї, прилади нічного бачення, елементи групової зброї і боєприпаси до нього;
- продукти харчування на одну-дві доби;
- засоби забезпечення життєдіяльності (вологонепроникну накидку, теплоізоляційний килимок (сидіння), фільтр для очищення води);
- інженерні боєприпаси та індивідуальні засоби маскування.

Третій ешелон (додатковий) – комплект засобів всебічного забезпечення виконання бойового завдання за всіма запланованими варіантами і збереження боєздатності військовослужбовця в автономному режимі протягом усього строку виконання бойових завдань.

Третій ешелон розміщується в маршовому рюкзаку і додаткових засобах транспортування підрозділів (взводу, відділення)

У цей комплект доцільно включати:

- додаткові запаси боєприпасів до особистої та групової зброї;
- резервні засоби зв'язку;
- табірне обладнання (намети, посуд, опалювальні та освітлювальні прилади із запасом палива, спальні мішки і тому подібне);
- змінний комплект білизни, засоби особистої гігієни;
- запас продуктів на весь період виконання бойового завдання;
- інші засоби, які використовуються для вирішення допоміжних завдань, що виникають або забезпечують виконання бойового завдання.

Концепція трьох ешелонів спорядження, повинна бути заснована на розподілі спорядження, виходячи з досвіду використання наявного бойового екіпірування військовослужбовців ЗС провідних країн світу під час виконання бойових завдань та військовослужбовців ЗС України в районі проведення антитерористичної операції. Все спорядження, що носить військовослужбовець – це три великі групи, починаючи з першого ешелону, що найбільше стосується того, хто носить (по суті - його одяг), закінчуючи третім, який носить у вигляді рюкзаків.

Такий розподіл на ешелони, на перший погляд незвичний та незрозумілий, але при докладному розгляді є найбільш гнучким і логічним. Цей розподіл дозволяє структурувати будь-яке спорядження будь-якого підрозділу,

допомагає загальному розумінню і правильній оцінці тактичних можливостей, підбору та розташуванню спорядження, відповідно до наступного завдання.

Така схема, при її правильному використанні, дозволяє військовослужбовцю автоматично завжди швидко орієнтуватися що і де зі спорядження повинно бути і фактично є в наявності.

Таким чином, ми розглянули питання правильного підбору екіпірування солдата відповідно до отриманого бойового завдання та його розподілу по ешелонам, що буде сприяти більш ефективним діям солдатів на полі бою.

2. Бойовий комплект і його розміщення в предметах екіпірування

Для того, щоб солдат міг успішно виконувати завдання, він повинен бути озброєним та відповідно екіпірований.

У відповідності до посадки особистою зброєю солдата є:

- автомат (АК-74, АКМ);
- кулемет (РПК, ПКМ);
- ручний протитанковий гранатомет (РПГ);
- снайперська гвинтівка (СВД).

Крім того, у солдата повинні бути:

- необхідна кількість боєприпасів;
- ручні осколкові гранати;
- можуть бути протитанкові гранати.

Бойовий комплект або боєкомплект (б/к) — певна кількість боєприпасів, встановлена на одиницю зброї (гармату, кулемет, танк тощо).

Бойовий комплект є розрахунково-постачальною одиницею для обчислення потреб, нагромадження і витрачання боєприпасів при плануванні матеріально-технічного забезпечення операції.

Величина бойового комплекту визначається на основі бойового досвіду, властивостей і призначення зброї, а також спроможності транспорту, що іде за військом, не знижуючи маневр та можливостей останнього.

Боєкомплект підрозділу, військової частини, з'єднання, об'єднання визначається сумарно по всім типам, що є на озброєнні.

Давайте роглянемо, скільки набоїв входить до боєкомплекту взагалі (враховуючи їх розподіл по ешелонам) та скіль знаходиться при зброї (переноситься солдатом).

№ з/п	Найменування озброєння	Боєкомплект на одиницю озброєння, шт.	Боєкомплект, що носить при зброї, шт.
1.	АК-74	450	180
2.	АКМ	300	120

3.	ПМ	24	16
4.	РПК-74	1500	450
5.	ПКМ	1500	600
6.	СВД	100	60
7.	РПГ-7	20	5
8.	Наступальна граната	2	1
9.	Оборонна граната	2	1

Але досвід військових конфліктів кінця XX ст. та початку XXI ст. показав, що така кількість набоїв до стрілецької зброї не відповідає реаліям ведення бойових дій та є недостатнім. Тому боєкомплект, що носить при зброї, може досягати значення одного, а то і двох боєкомплектів на одиницю озброєння.

Боєкомплект в залежності від екіпірування солдата, кількості магазинів та бойового завдання розміщується наступним чином:

- в розвантажувально-поясній системі (РПС), нагруднику або в підсумках на бронежилеті в магазинах та планках (перший ешелон);
- в транспортному жилеті в мінімальній досяжності, сухарній сумці або бойовому рюкзаку в нерозпечатаних пачках (другий ешелон);
- в маршовому рюкзаку і додаткових засобах транспортування підрозділу в нерозпечатаних пачках (третій ешелон).

За досвідом участі в військових конфліктах в арміях країн НАТО в залежності від характеру бойових дій прийнято використовувати наступну кількість магазинів в екіпіруванні:

- 8 магазинів (240 набоїв) – під час знаходження в безпечній зоні, наприклад, в базовому таборі;
- 12 магазинів (360 набоїв) – під час бойових дій;
- 16 магазинів (480 набоїв) – під час дій в мобільному підрозділі у відриві від своїх військ.

Як показує досвід участі Збройних Сил України у бойових діях на сході нашої країни, такий підхід до визначення необхідної кількості магазинів цілком виправданий та успішно використовувався нашими військовослужбовцями.

Таким чином, ми розглянули важливе питання щодо носимого боєкомплекту солдата та підходи до його розподілу в спорядженні, що дозволить вам правильно, раціонально та ефективно використовувати боєприпаси при зброї та вчити цьому своїх підлеглих.

3. Індивідуальне маскування солдата, його екіпіровки та зброї

Маскування – це вид бойового забезпечення, що являє собою комплекс заходів, спрямованих на приховування від противника військ та об'єктів і на введення його в оману відносно наявності, розташування, складу, стану, дій та намірів військ.

Об'єктами маскування є:

- особовий склад;
- техніка;
- озброєння;
- фортифікаційні споруди;
- позиції;
- пункти управління;
- загородження;
- переправи;
- аеродроми;
- трубопроводи;
- запаси матеріальних засобів;
- особливо важливі орієнтири в районі об'єктів, що маскуються та ін.

В рамках даного заняття ми розглянемо індивідуальне маскування солдата, його екіпіровки та зброї.

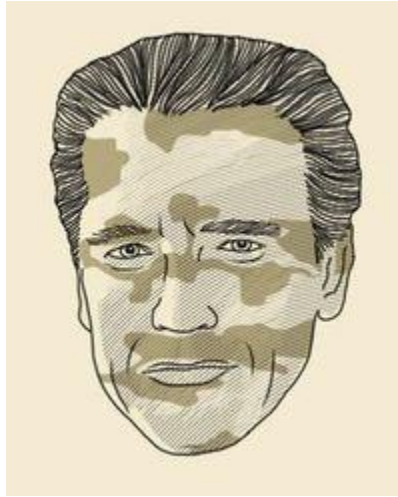
Основними ознаками, що демаскують особовий склад, є:

- характерний силует людини;
- покрій та колір обмундирування, округлість захисного шолома;
- наявність зброї, предметів спорядження;
- теплове випромінювання, відбиття радіохвиль;
- специфічна діяльність (сліди руху і фортифікаційного обладнання місцевості, звуки та спалахи під час ведення вогню, шуми, дим багать, світло ліхтірів, вогонь сірників, сигарет, тощо).

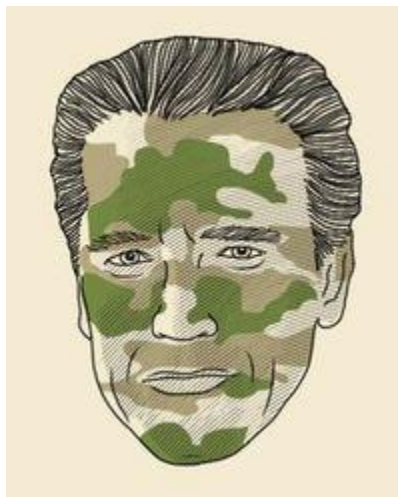
В арміях країн НАТО існує польове правило 7S, яке охоплює основні засади щодо індивідуального маскування солдата:

- силуети (shape);
- відблиски (shine);
- тіні (shadow);
- запахи (smell);
- звуки (sound);
- швидкість (speed);
- відстань (spacing).

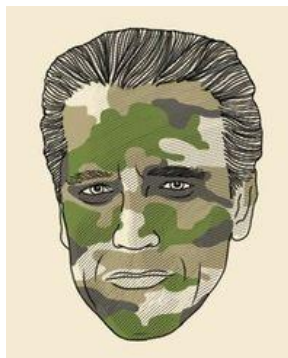
Порядок нанесення маскуючого гриму на обличчі:

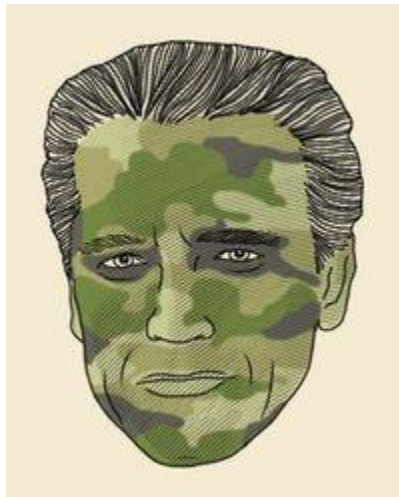
1. Спочатку нанести камуфлюючу розмальовку на області навколо очей, потім переміститись до скронь, а після цього нанести розмальовку під носом та під нижньою губою. Використовується світло-коричневий колір або кольори таніну. Це дозволить приховати світлі області на обличчі (за винятком очей) та візуально зруйнувати обрис обличчя. Основна помилка новачків полягає в тому, що не приділяється особлива увага області навколо очей, і розширюванню цієї області. Ця частина обличчя повинна бути особливо добре прихована.

2. Області обличчя між носом і щокою слід розфарбовувати симетрично, нанести розмальовку на кожну частину підборіддя або поруч з куточками губ. У центрі лобної ділянки слід використовувати помірно зелений або зеленувато-жовті кольори. Ці області не менш важливі, оскільки є світловідбиваючими, крім того в жарку погоду на цих частинах тіла особливо помітно потовиділення.

3. В областях навколо очей, щік і на підборідді використовується чорний колір. Однак необхідно пам'ятати, що в природному середовищі немає нічого абсолютно чорного кольору, тому головне не переборщити з кольором, коли будете наноситись камуфляж. У якості чорної фарби можна використовувати звичайний деревне вугілля, він не змивається водою і не розпливається від поту.

4. За допомогою пальців необхідно розітерти всі розфарбовані частини на обличчі так, щоб один колір плавно переходив в інший. Починати треба з очей і рухатись вниз до шиї, поступово розмиваючи чіткі межі між кольорами. Наносячи самостійно камуфляжну розмалювку руками слід пам'ятати, що світлі кольори слід використовувати в поглибленнях обличчя, а помірно темні навпаки повинні відійти на другий план. Треба пам'ятати, що якщо солдат носить окуляри або захисну маску, то це збільшить кількість відблисків на обличчі, що зробить його більш помітним.

В цілях спотворення силуету солдата до обмундирування, шолома, предметів спорядження прикріплюють зрізану рослинність. Використовують гілки хвойних, листяних дерев і чагарників, пучки трави. У суху спекотну погоду зрізана рослинність швидко в'яне, втрачає свої маскуючі властивості і через 2-3 години потребує заміни на свіжу.

Для маскуванню захисного шолома використовуються камуфльований чохол, деформуюче покращення, рослинність та шматки табельних маскувальних прокриттів. Кольори плям деформуючого забарвлення і тип маскувального покриття вибирають в залежності від фону місцевості, на якій розташовуються і діють війська.

При деформуючому фарбуванні на шолом, який має захисний колір забарвлення, наносять контрастні плями одного-двох домінуючих на місцевості кольорів. Мінімальний лінійний розмір плям повинен бути 5 см. Для аскування шолома з табельного маскувального покриття необхідно нарізати шматки розміром 45х45 см, які укладаються на шолом і кінцями прикріплюються (прив'язуються або пришиваються) до підкладки шолома. На різних фонах використовуються шматки відповідних маскувальних комплектів.

До табельних засобів маскуванню особового складу відноситься маскувальний одяг: маскувальний комбінезон, який застосовується на літніх

рослинних фонах (лицьова сторона) і на тлі оголеного ґрунту (зворотний бік), а також маскувальний костюм білого кольору, що застосовується на снігових фонах. Застосування маскувального одягу, який надягається поверх обмундирування, сприяє зменшенню дистанції виявлення особового складу у 2–3 рази.

Зброю можна замаскувати наступним чином:

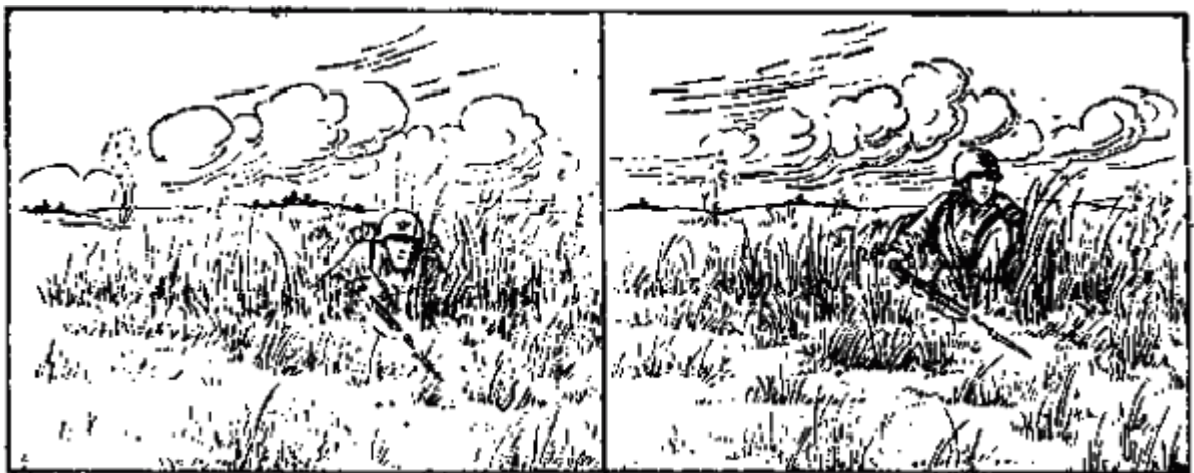
- фарбуванням за допомогою аерозольного балончика;
- використанням чохла на зброю, виготовленого з тканини;
- обмотуванням нерухомих частин зброї камуфльованою тканиною, бинтом, спеціальною термостійкою камуфльованою стрічкою багаторазового використання.

Таким чином, ми розглянули сучасні підходи до індивідуального маскування солдата, які є досить новими для нашої армії, але їх застосування в бойовій обстановці буде сприяти успішному виконанню отриманого завдання та збереженню життя та здоров'я наших військовослужбовців.

4. Маскування на різноманітній місцевості

На досвіді ведення бойових дій вироблені певні підходи та принципи щодо маскування на різноманітній місцевості.

Давайте розглянемо основні з них.

Правильно

Спостерігаючи за противником на лузі, необхідно ховатись в траві

Неправильно

Не можна підніматись вище трави, тому що противник легко помітить солдата

Правильно

Якщо поблизу є кущі, необхідно ховатись за ними, вкриваючи шолом гілками

Неправильно

Не можна використовувати гілки, розташовуючись у траві, – вони будуть виділяти та видавати солдата

Правильно

Перебуваючи в лісі, спостереження необхідно вести, сховавшись в гілках дерев

Неправильно

Не можна знаходитись на голих гілках – солдат буде помічений

Правильно

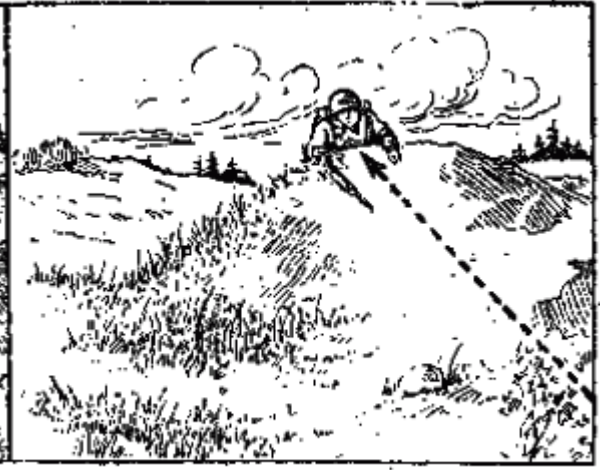
В рідкому лісі спостереження необхідно вести лежачи, із-за дерев

Неправильно

Не можна ставати на повний зріст біля стовбура – солдата легко можна помітити

Правильно

На горбистій місцевості необхідно розташовуватись для спостереження біля підношви пагорба

Неправильно

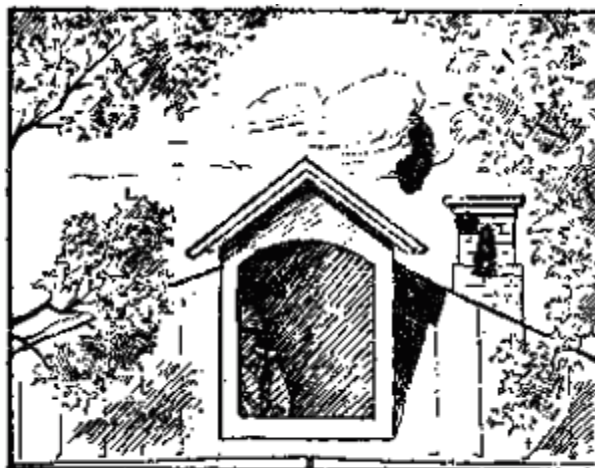
Не можна підніматись на вершину – солдата зразу буде помічений

Правильно

Якщо поблизу багато великих каменів, необхідно вести спостереження, ховаючись в їх тіні

Неправильно

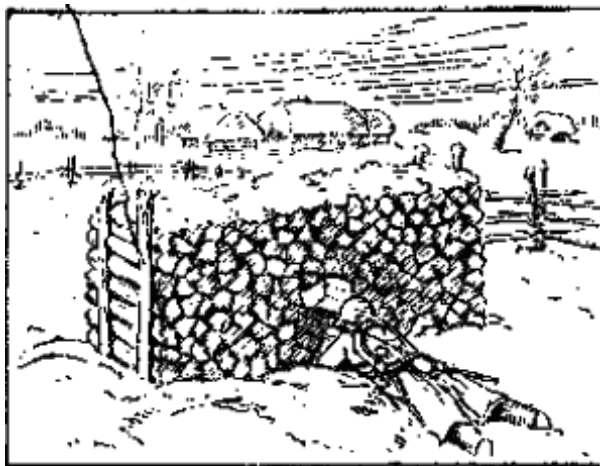
Не можна розташовуватись на сонці, де солдата добре видно

Правильно

Перебувачи в будівлях, спостереження необхідно вести з глибини слухового вікна з тіньової сторони

Неправильно

Не можна підходити до вікна впритул – на його фоні солдата легко помітити

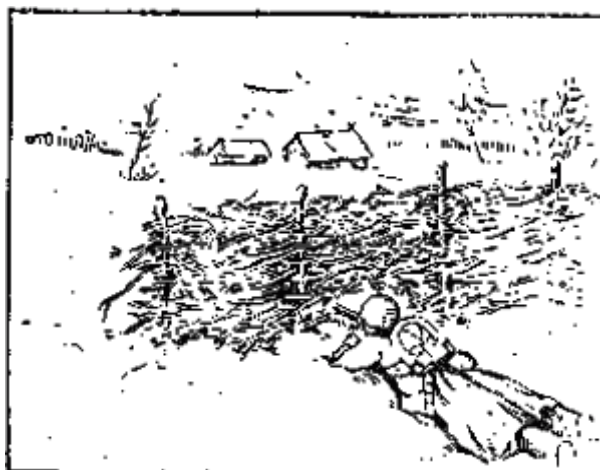
Правильно

Неправильно

Біля стосу дров необхідно спостерігати і вести вогонь лежачи, вийнявши частину політ

Не можна ставати за стосом на повний зріст – голова і плечі будуть помітні

Правильно

Неправильно

Біля тину або паркану необхідно користуватись ними як маскою та вести спостереження лежачи

Не можна виглядати ні через тин, ні збоку

Правильно

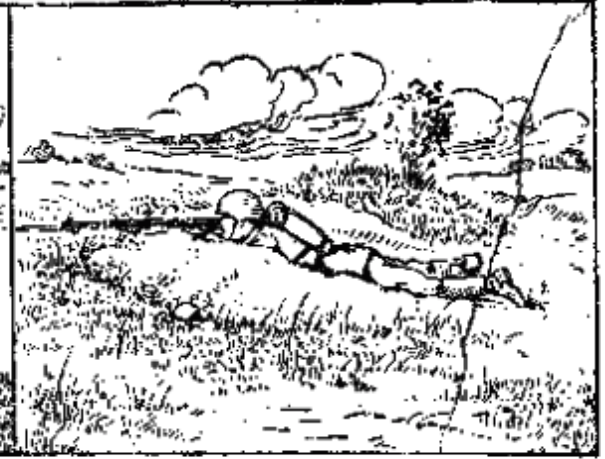
Неправильно

На полі з воронками від снарядів та авіабомб необхідно ховатись у воронці – в ній помітити солдата буде важко

Не можна розташовуватись за поодинокими кущами – вони привертають увагу противника

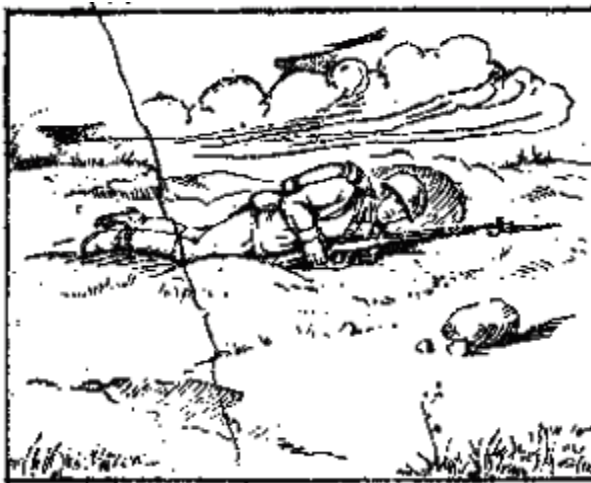
Правильно

Неправильно

Відриваючи собі окоп, необхідно закидати відкриту землю травою

Оголена земля буде різко виділятися

Правильно

Неправильно

Якщо солдат не веде ні спостереження, ні стрільби, необхідно ховати в окопі весь тулуб, особливо голову та плечі

Не можна даремно висовуватись – снайпер ворога помітить солдата

Правильно

Неправильно

На безлісних ділянках необхідно переповзати від горбика до горбика, від купини до купини

Не можна рухатись у повний зріст

Правильно

На пересічній місцевості необхідно рухатись по дну видолінка

Неправильно

Не можна ходити по краю – солдат буде виявлений

Правильно

По просіці необхідно рухатись по тіндовій її стороні – солдат буде прихований від спостереження

Неправильно

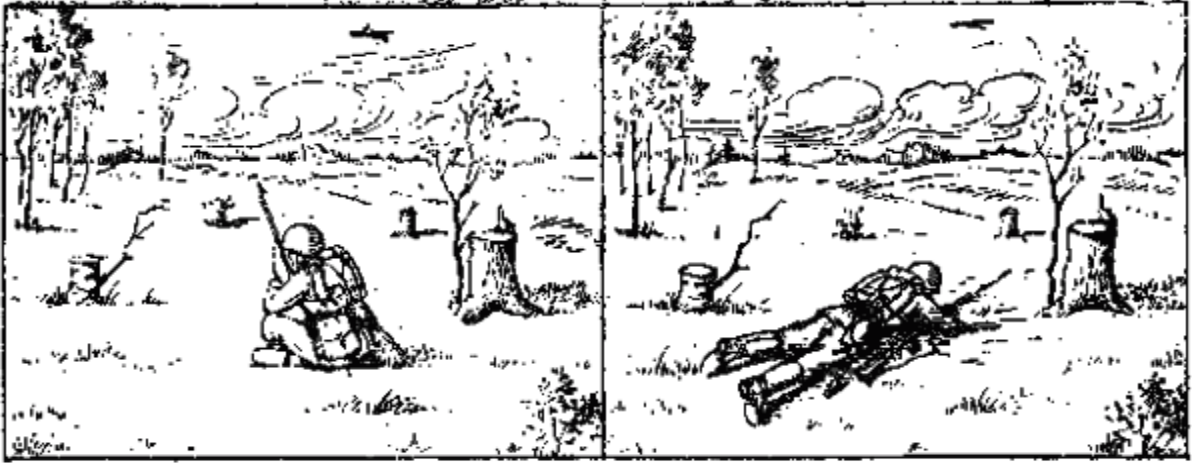
На сонячній стороні солдат буде зразу помічений і з землі і з повітря

Правильно

Переходячи річку вброд, підходити до берега необхідно обережно, приховано

Неправильно

Не можна виходити на інший берег проти місця спуску

Правильно

Неправильно

Якщо немає де сховатися від літака ворога, що низько летить, а навколо багать пеньків, – необхідно сісти, наслідуючи форму пенька

Не можна лягати у повний зріст

Правильно

Неправильно

Вночі між кущами необхідно пробиратись обережно, високо піднімаючи ноги

Не можна чіплятись за гілки зброєю та шоломом, наступати на сухі гілки

Правильно

Неправильно

Якщо необхідно розпалити багаття, його потрібно розпалювати в укритті або курені

Не можна розпалювати багаття на відкритій місцевості – він здалеку видимий ворогу

Правильно

В гористій місцевості необхідно рухатись по схилу

Неправильно

Не можна ходити по гребню

Правильно

В гірсько-лісистій місцевості необхідно рухатись по переліскам, хоча йти ними і важче

Неправильно

Не можна виходити на відкрите місце

Правильно

В горах необхідно спостерігати і вести вогонь із-за скель і каменів

Неправильно

Не можна вилізати на вершини – солдата буде видно здалеку

Правильно

Неправильно

Пересуваючись по сніжному полю в шинелі, необхідно рухатись по темним п'ятнам (проталинам, гною)

На снігу темна шинель викриє солдата

Правильно

Неправильно

У зимовому маскувальному костюмі спостерігати необхідно лежачи на снігу

Не можна лягати на темні місця – солдат буде помітний

Правильно

Неправильно

Пересуваючись на лижах і зупинившись для спостерігання, необхідно сховати лижі та палиці у сніг

Темні лижі різко виділяються на снігу

Правильно

Неправильно

На узліссі взимку спостерігати і вести вогонь необхідно із-за поваленого дерева або іншого укриття

Не можна стояти та рухатись у повний зріст

Таким чином, дані принципи використання маскувальних властивостей місцевості є досить простими, але їх застосування та слідування ним дозволяє ефективно здійснювати маскування особового складу під час виконання бойового завдання.

Заключна частина

На даному занятті з теми “Основи сучасного загальновійськового бою” ми з вами розглянули питання підходів до екіпірування солдата відповідно до отриманого бойового завдання, розподіл боєкомплекту в спорядженні, способи індивідуального маскуванню та використання маскувальних властивостей місцевості.

Звертаю вашу увагу на те, що розглянуті питання та їх використання в повсякденній діяльності будуть сприяти більш ефективному виконанню отриманих завдань та збереженню життя і здоров'я наших військовослужбовців.

Даною темою ми розпочинаємо наше знайомство з основами загальновійськового бою. На наступних заняттях ми будемо розглядати питання індивідуальної підготовки солдата в різноманітних обставинах в наступі та в обороні.